

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний України
Кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота
з
економічної теорії
на тему:
«Інфляція та проблеми державного регулювання цін»

Студентки 2 курсу групи ОПД-21
Брудко А.В.

Науковий керівник: канд. ек. наук,
доцент Фаріон М.М.

Національна

шкала _____

Кількість

балів _____

Оцінка:

ECTS _____

Тернопіль - 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	2
РОЗДІЛ 1. Економічна природа. форми, типи, рівні та наслідки інфляції.....	4
РОЗДІЛ 2. Аналіз інфляційних процесів в Україні (2015, 2016, 2017, 2018 роки).....	12
РОЗДІЛ 3. Сучасні проблеми інфляції в глобальній економіці та Україні	21
ВИСНОВКИ	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	37

Вступ

Актуальність теми. Інфляція – добре відомий і водночас донині недостатньо пояснений феномен соціально-економічного життя будь-якої держави. Цей факт пов'язаний зі складністю та багатогранністю проблеми інфляційних процесів, а також із тим, що суть інфляції еволюціонує в часі та змінюється в просторі, залежно від конкретних економічних і політичних умов, у яких опиняється країна.

Сутність інфляції проявляється через перевищення номінальних значень над реальним змістом економічних показників. Першопричиною існування інфляції є соціальний конфлікт з приводу перерозподілу суспільного багатства. Разом з тим демонструється різноманіття факторів, що безпосередньо визначають характер протікання інфляційного процесу, що зумовлює необхідність вивчення змісту інфляції на рівні кожної окремої країни. Нині одним з найголовніших завдань, що постали перед Україною, стала стабілізація економічних процесів як запорука стабільного розвитку національної економіки. У сучасних ринкових умовах одним з головних інструментів впливу держави на розвиток економічних процесів є грошово-кредитна політика. Вітчизняні та міжнародні дослідники вважають інфляцію нині найголовнішою загрозою для України, навіть більшою порівняно зі скороченням темпів економічного розвитку. Саме тому на сучасному етапі розвитку економіки в Україні надзвичайно актуальним є питання щодо форм прояву та закономірностей розвитку інфляції в Україні

Інфляція є важким соціально-економічним явищем, яке виявляється насамперед у загальному і нерівномірному зростанні цін на товари і послуги, що веде до перерозподілу національного доходу на користь певних соціальних груп. До соціальних наслідків інфляції слід зарахувати перерозподіл національного доходу, наслідком якого є відставання темпів зростання номінальної та реальної заробітної плати від різко зростаючих цін на товари та послуги. В умовах інфляції величезних втрат зазнають банки і установи, що займаються кредитуванням, оскільки знецінюються заощадження населення.

Міжнародні кредитно-валютні відносини ускладнюються «імпортом» інфляції, оскільки сучасна економіка характеризується високим рівнем глобалізації. Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Найчастіше виникнення інфляції прямо пов'язане з діяльністю уряду, змінами політики держави, а також настанням війни та інших катаклізмів. Усі ці обставини наразі спостерігаються в Україні – зміна політичної влади революційним шляхом, спрямування вектору політики на курс до співробітництва з європейськими державами, тривалі воєнні дії на сході країни...

Наразі, коли економічне зростання в Україні перебуває не в найкращому стані, оптимальний та логічний аналіз вкрай необхідний для нашої економіки. Детальний розгляд даного питання допоможе визначити причини занепаду економіки. Обґрунтований та змістовний аналіз дає можливість знайти шляхи вирішення проблеми. Всі економічні категорії пов'язані між собою, тому треба шукати альтернативу впливу інших сфер суспільства на економіку.

Об'єктом дослідження є: економічна природа, форми, типи та наслідки інфляції, сучасні проблеми інфляції в Україні та світі.

Предметом дослідження є: інфляційні процеси України у 2015 - 2018 роках.

Мета дослідження: дослідити інфляційний механізм, динаміку, причини та наслідки інфляційних процесів.

Завдання роботи: з'ясувати економічну природу інфляції, здійснити аналіз інфляційних процесів в Україні, проаналізувати динаміку інфляції, визначити, які фактори впливали на інфляцію кожного року, дати охарактеристику сучасним проблемам у глобальній економіці та Україні.

РОЗДІЛ 1. Економічна природа форми, типи, рівні наслідки інфляції.

Словник сучасної економічної теорії Макміллана визначає інфляцію таким чином: «Інфляція (лат. *Inflatio* - здуття) – тривале зростання загального рівня цін, що відображає зниження купівельної спроможності грошової одиниці» [2]. Інше джерело пропонує дещо ширший формат тлумачення цього базового економічного поняття «Інфляція (лат. *Inflatio* — здуття) - процес зменшення вартості грошей, у результаті якого на однакову суму грошей через певний проміжок часу можна купити менший обсяг товарів та послуг. На практиці це проявляється через збільшення цін». [3].

Інфляція, (від лат. *Inflatio* - здуття) - визначає Великий енциклопедичний словник, - процес знецінення паперових грошей, падіння їх купівельної спроможності внаслідок надмірного випуску (емісії) або скорочення товарної маси в обігу при незмінній кількості випущених грошей. [4].

Інфляція — процес втрати купівельної спроможності грошей у наслідок переповнення обігу грошових знаків понад дійсну потребу економіки, що призводить до їх знецінення. При інфляції відбувається поширення дій закону грошового обігу, тобто наявній в економіці масі товарів починає протистояти більша маса грошей, що призводить до їхнього знецінення по відношенню до тих товарів на які гроші обліковуються. Інфляція не є породженням сучасності, а була відома ще в Античний період і Середні віки, проте у ті часи інфляційні процеси були зазвичай екстраординарним явищем пов'язаним із значними масштабами псування монет або із ввезенням значної кількості золота в країну. На сучасному етапі не існує країни, у якій не розвивалися інфляційні процеси, зокрема в ХХ ст. У 90-х роках у країнах з перехідною економікою темпи зростання інфляції були найвищими у світі. В Україні інфляція розвивалася ще в 50-60 рр. ХХ ст. у зв'язку з низьким рівнем виробництва, товарним дефіцитом та великій різниці в цінах: низька вартість кінцевого продукту та висока сировини. Найвищого рівня інфляція в Україні досягла у 1992-1993 рр., а найнижчий показник був зафіксований у 2002 році.

Інфляція зовні виглядає як знецінення грошей внаслідок їхньої надмірної емісії, яка супроводжується зростанням цін на товари та послуги. Проте це лише форма прояву, а не глибинна сутність і причина інфляції. Звичайно інфляція має свій зовнішній прояв у підвищенні цін. Але не кожне підвищення цін служить показником інфляції. Ціни можуть підвищуватися в результаті поліпшення якості продукції, погіршення умов видобутку паливно-сировинних ресурсів, змінюватися під впливом циклічних і сезонних коливань виробництва, стихійних лих і т. ін. Але це будуть, як правило, не інфляційні, а певною мірою природні періодичні зміни цін на окремі товари і послуги. Насправді ж інфляція є результатом порушення економічної рівноваги, яка зумовлена комплексом внутрішніх і зовнішніх причин.

Табл.1

Причини виникнення інфляції

Причини виникнення інфляції	- порушення пропорцій суспільного виробництва
	- надмірна емісія паперових грошей
	- дефіцит державного бюджету
	- мілітаризація економіки
	- значне зростання державного боргу
	- недосконалість податкової системи
	- кризові явища у фінансово-кредитній сфері
	- монополізація виробництва
- зовнішньоекономічні фактори	

На сьогоднішній день розрізняють різні форми прояву інфляції. [1, 12].

1. Залежно від ступеня поширення інфляції: локальна; світова.
2. Залежно від часу дій інфляційного процесу: періодична; постійна.
3. Залежно від темпів зростання: повзуча ($\leq 10\%$); галопуюча (від 10% до 100%); гіперінфляція ($\geq 100\%$).
4. Залежно від особливостей розвитку і перебігу інфляції: відкрита; прихована.
5. Залежно від співвідношення темпів зростання цін на товари: збалансована; незбалансована.

6. Залежно від ступеня прогнозування: очікувана; неочікувана.

7. За чинниками, що спричиняють інфляційний процес: інфляція попиту; інфляція пропозиції.

Рис. 1

Характеристика видів інфляції

Залежно від ступеня поширення інфляційних процесів	<ul style="list-style-type: none"> • Локальна (відбувається в рамках однієї країни) • Світова інфляція (охоплює групу країн або цілі регіони)
Залежно від часу дій інфляційного процесу	<ul style="list-style-type: none"> • Періодична (відбувається в рамках однієї країни) • Постійна (охоплює групу країн або цілі регіони)
Залежно від темпів зростання	<ul style="list-style-type: none"> • Повзуча ($\leq 10\%$ на рік) • Помірна (до 2-5 10% на рік) • Галопуюча (від 10% до 100%) • Гіперінфляція (1-2% щодня, 1000% і більше в рік)
Залежно від особливостей розвитку і перебігу інфляції	<ul style="list-style-type: none"> • Відкрита (озвивається вільно і ніким не стримується) • Прихована(це така інфляція, коли держава вживає заходи, спрямовані на безпосереднє стримування цін на товари і послуги)
Залежно від зростання цін	<ul style="list-style-type: none"> • Збалансована (визначається пропорційно зміною цін на різні товари) • Не збалансована(визначає зміну цін різних товарів щодо один одного в різних пропорціях)
Залежно від ступеня прогнозування	<ul style="list-style-type: none"> • Очікувана (прогнозоване зростання цін) • Не очікувана (не прогнозоване зростання цін)
За чинниками, що спричиняють інфляційний процес	<ul style="list-style-type: none"> • Інфляція попиту (розвивається вільно і ніким не стримується) • Інфляція пропозицій(це така інфляція, коли держава вживає заходи, спрямовані на безпосереднє стримування цін на товари і послуги)

Відкрита інфляція розвивається вільно і ніким не стримується

Прихована інфляція - це така інфляція, коли держава вживає заходи, спрямовані на безпосереднє стримування цін на товари і послуги, з одного боку, і доходів населення-з іншого

Повзуча інфляція - інфляція, що розвивається поступово, коли ціни зростають незначною мірою (не перевищує 10 % на рік).

Помірна інфляція (2-5 % на рік) у розвинутих країнах Заходу не розглядається як негативний фактор. Навпаки, вважається, що вона стимулює розвиток економіки, надає їй необхідного динамізму.

Галопуюча інфляція - інфляція, коли ціни зростають швидко - на 10-100% щорічно. На стадії галопуючої інфляції відбувається спад виробництва та скорочення товарообороту, втрачається стимул до інвестицій, стримується процес суспільного нагромадження, поширюється вплив капіталу з виробничої сфери до сфери обігу, тобто йде розбалансування економічної рівноваги.

Гіперінфляція - інфляція, коли ціни зростають астрономічно - на 1-2 % щодня або сягають 1000 % і більше на рік. Вона означає глибоку економічну і соціальну кризу в країні.

Збалансована інфляція - інфляція, коли ціни товарів різних товарних груп відносно один одного не змінюються. Ціни підвищуються досить повільно й одночасно на більшість товарів та послуг.

Незбалансована інфляція - інфляція, коли співвідношення цін у різних товарних групах змінюється на різні відсотки і по-різному на кожний вид товару.

Очікувана інфляція - зазвичай помірна інфляція, яку можна спрогнозувати на будь-який період. Досить часто це є прямим результатом антиінфляційних дій уряду.

Неочікувана інфляція характеризується раптовим стрибком цін, зумовленим збільшенням під впливом інфляційних очікувань суспільного

попиту населення на споживчі товари, товаровиробників - на сировину та засоби виробництва.

За чинниками, що спричинюють інфляційний процес, можна виділити багато видів інфляції. Проте на практиці всі ці чинники часто діють одночасно, накладаючись один на одного. Тому чітко вичленити такі види інфляції практично неможливо, і в літературі за цим критерієм заведено виділяти лише два види інфляції

- інфляцію попиту;
- інфляцію витрат.

Інфляція попиту - це порушення рівноваги між попитом і пропозицією з боку попиту спричинити її може в основному збільшення державних замовлень (наприклад, військових), попиту підприємців на засоби виробництва в умовах повної зайнятості й майже повної завантаженості виробничих потужностей, а також зростання купівельної спроможності трудящих (зростання заробітної плати) в результаті, наприклад" узгоджених дій профспілок. Усе це спричиняє утворення надлишку грошей порівняно з кількістю товарів, призводить до підвищення цін. Таким чином, надлишок платіжних засобів в обігу створює дефіцит пропозиції, коли виробники не можуть адекватно реагувати на зростання попиту.

Інфляція пропозиції (витрат) - це зростання цін внаслідок підвищення витрат виробництва чи скорочення сукупної пропозиції. Причинами збільшення витрат можуть бути зростання цін на сировину, енергоносії, підвищення заробітної плати, оліго-полістична політика ціноутворення, економічна і фінансова політика держави і т. ін. Збільшення витрат виробництва на одиницю продукції в економіці скорочує прибутки й обсяг продукції, який підприємці готові запропонувати за наявного рівня цін. Внаслідок цього зменшується сукупна пропозиція товарів та послуг, що, у свою чергу, підвищує рівень цін

Ці два види інфляції, по суті, виділені залежно від того, з якого боку здійснюється тиск на ціни - з боку пропозиції чи з боку попиту. Такий тиск на ціни з кожного боку може провокуватися багатьма чинниками, а відтак

інфляція витрат і інфляція попиту є багатоскладовими її видами. Проте для розуміння суті інфляції та розроблення ефективної антиінфляційної політики такої узагальненої класифікації видів інфляції достатньо.

Інфляція витрат спричинюється тиском на ціни з боку зростання виробничих витрат. Це передусім зростання заробітної плати, витрат на енергетичні й сировинні ресурси, а також падіння продуктивності праці, посилення монополізації виробництва і ринку, зростання в структурі виробництва галузей з уповільненими темпами підвищення продуктивності праці (наприклад, послуг), з високою часткою витрат на заробітну плату та низькою питомою вагою виробництва предметів споживання тощо. В усіх цих випадках, щоб зберегти обсяги виробництва і пропозиції на попередньому рівні, необхідно збільшувати грошові виплати, що призведе до зростання попиту, а отже і цін. Якщо грошові виплати не збільшувати, то вказані чинники призведуть до скорочення виробництва і пропозиції, що при попередньому попиті теж підштовхуватиме ціни вверх. Тут теж виникне "зайвий" попит, що провокуватиме зростання цін.

Економічні наслідки інфляції

По-перше, інфляція руйнує нормальні господарські зв'язки, посилює хаос і диспропорції в економіці, дезорганізує інвестиційний процес, оскільки при нестримному зростанні цін мета виробництва (прибуток) може бути досягнута і без зростання виробництва

По-друге, капітали переливаються зі сфери виробництва у сферу обігу, насамперед у спекулятивні комерційні структури, де вони швидше обертаються і приносять величезні прибутки, а також переміщаються за кордон у пошуках прибутковішого застосування й гарантованого прибутку. Зростають спекуляція, тіньова економіка, корупція

По-третьє, порушується нормальне функціонування кредитно-грошової системи. Знецінення грошей підриває стимули до нагромадження їх, породжуючи таке явище як "втеча від грошей", коли підприємці й населення надають перевагу вкладанню грошових заощаджень у товари, нерухомість та

інші матеріальні цінності. Розриваються кредитні угоди, бо при інфляції не вигідно надавати довгострокові кредити під невеликі проценти, оскільки кредиторів доведеться отримувати борги у знецінених грошах.

По-четверте, поступово згортаються товарно-грошові відносини й розширюється прямий продуктообмін на основі бартерних угод. Це призводить до втрати грошима своїх економічних функцій, і відносини обміну повертаються назад - до простої, або випадкової, форми вартості.

По-п'яте, інфляція негативно впливає і на міжнародне економічне та валютно-кредитне становище країни. Вона підриває конкурентоспроможність і експорт вітчизняних товарів, водночас стимулює імпорт товарів з-за кордону, оскільки на внутрішньому ринку вони продаються за вищими цінами. Інфляція стримує надходження іноземного капіталу, знижує офіційний і ринковий курси національної валюти через її знецінення

Соціальні наслідки інфляції

Економічна наука вважає, що інфляція є своєрідним податком, яким держава шляхом емісії нічим не забезпечених грошей додатково обкладає доходи населення, що веде до негативних соціальних наслідків. Ще Дж.М. Кейнс писав, що "тривалим процесом інфляції уряди можуть конфіскувати таємно і непомітно значну частину багатства своїх громадян".[10].

По-перше, інфляція знижує життєвий рівень усіх верств населення, особливо тих, які мають сталий дохід, оскільки темпи зростання доходів відстають від темпів зростання цін на товари й послуги.

По-друге, інфляція знецінює попередні грошові заощадження населення в банках, страхових полісах, щорічну ренту та інші паперові активи з фіксованою вартістю

По-третє, інфляція посилює безробіття, підриває мотивацію до ефективної трудової діяльності, посилює соціальну диференціацію населення і соціальну напругу в суспільстві

Форми прояву інфляції [13, 16, 17].

Форми прояву інфляції	- підвищення товарних цін
	- зниження якості товарів
	- підвищення інтересу до золоті і реальних активів
	- зростання заборгованості за кредитами
	- зростання рівня довіри до банківської системи
	- збільшення дефіциту державного бюджету
	- зниження курсу національної валюти
	- зниження купівельної спроможності
	- падіння обсягів виробництва
	- збільшення розриву між ціною купівлі та продажу валюти
	- зменшення депозитів та інших форм фінансових заощаджень
	- дефіцитність економіки
	- схильність до накопичення іноземної валюти
	- зниження інвестиційної активності
	- дефіцит валюти
	- активний розвиток тіньової економіки
- збільшення соціальної нерівності у суспільстві	

РОЗДІЛ 2. Аналіз інфляційних процесів в Україні (2015, 2016, 2017, 2018 роки)

Основним показником, за допомогою якого вимірюється інфляція в країні, є коефіцієнт інфляції, або індекс споживчих цін, він характеризує загальну зміну цін на товари і послуги у поточному періоді порівняно з минулим. У табл. 3 наведено індекс інфляції в Україні за період 2015–2018 рр.

Табл.3

Таблиця індексів інфляції [7,8].

	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік
січень	103,1	100,9	101,1	101,5
лютий	105,3	99,6	101,0	100,9
березень	110,8	101	101,8	101,1
квітень	114,0	103,5	100,9	100,8
травень	102,2	100,1	101,3	100,0
червень	100,4	99,8	101,6	100,0
липень	99	99,9	100,2	99,3
серпень	99,2	99,7	99,9	100,0
вересень	102,3	101,8	102,0	101,9
жовтень	98,7	102,8	101,2	
листопад	102,0	101,8	100,9	
грудень	100,7	100,9	101	
Всього за рік	143,3	112,4	113,7	

Як видно з табл. 3, за період, який аналізується, індекс інфляції мав нестійку тенденцію, але найбільшим він був у 2015 році.

Процес прогнозування інфляції, як відомо, спирається на детальний аналіз минулих тенденцій, оцінки поточної ситуації та майбутніх факторів впливу на цінові процеси.

За період дослідження найвищою інфляція була у 2015 році. Вона була сформована за рахунок трьох основних складників, це: продукти харчування, житлово-комунальні послуги та алкогольні напої і тютюнові вироби. У 2015 р.

споживчі ціни зросли на 43,3%, у березні-квітні, перетнувши поріг у 10%, інфляція почала набувати галопуючого характеру. Реальна заробітна плата знизилась на 21% у середньому за 11 місяців, а реальний наявний дохід домогосподарств впав на 28%. Д. Сологуб, заступник голови Національного банку України, вважає, що показник інфляції на рівні 43,3% був свідченням того, що все погане, що могло трапитися з цінами, вже відбулося. Причому, ще у першій половині минулого року.

Причини зростання інфляції:

- паніка на валютному ринку в першому кварталі призвела до неконтрольованого вибуху цін на основні споживчі товари. Навіть незважаючи на те, що більшість цих товарів виробляється в Україні та лише частково залежить від динаміки обмінного курсу. У результаті українці зіткнулися із зростанням цін на 5,3% у лютому та 10,8% у березні. Водночас негативний вплив підвищення тарифів на рівень життя найбільш вразливих верств населення був нівельований розширенням системи субсидій;

- підвищення з 1 квітня в 5,5 разу тарифів на природний газ для населення.

Внаслідок цього споживчі ціни зросли на 14% лише за квітень. Однак, слід відмітити, що такі непопулярні заходи здебільшого себе виправдали: дефіцит Нафтогазу скоротився; - інфляційні очікування залишалися високими.

Із травня 2015 р. і протягом усієї другої половини року спостерігалася стійка тенденція до уповільнення інфляції. Насамперед, це було пов'язано зі стабілізацією ситуації на валютному ринку, якої вдалося досягти за допомогою введення жорстких адміністративних обмежень. НБУ стабілізував попит на іноземну валюту, забезпечив її ритмічне надходження на міжбанківський валютний ринок, а також обмежив її необґрунтований відплив з України. Як наслідок, звузилися коливання обмінного курсу, що сприяло зниженню інфляційних очікувань населення. Також, свою роль зіграла і відносно жорстка монетарна та фіскальна політика, яку проводили Національний банк та уряд.

Мова йде про підвищення ключової відсоткової ставки до 30% та зниження дефіциту бюджету. У третьому-четвертому кварталах, тенденцію до зниження інфляції підсилили низький внутрішній попит та падіння світових цін на сировину. [7,8].

За підсумками 2016 року зростання споживчих цін в Україні за підсумками 2016 року становило 12,4%. Цей показник виявився значно нижчим за індекси минулих років. Інфляція в 2016 р. становила 0,9% в грудні, 1,8% у листопаді та 2,8% у жовтні. Водночас основними чинниками підвищення цін стало підвищення тарифів, що регулюються адміністративно, та зростання світових цін на нафту.

Зниженню рівня інфляції і загалом інфляційного тиску сприяли помірковані фіскальна та монетарна політика, послаблення інтенсивності військового конфлікту на сході, вторинні ефекти факторів із боку пропозиції сирих продуктів харчування. Так, посилення ролі облікової ставки, її виважене зниження протягом року та зусилля уряду з утримання фіскального дефіциту в цільових межах привели до суттєвого поліпшення інфляційних і курсових очікувань та стримували інфляцію з боку попиту. Також зниженню інфляції сприяла помірна волатильність обмінного курсу гривні, яка спостерігалася протягом більшої частини року завдяки сприятливій ситуації на зовнішніх ринках, надходженням від експорту високого врожаю зернових та олії, а також завдяки заходам Національного банку зі згладжування надмірних коливань курсу на міжбанківському валютному ринку. Протягом 2016 р. ціни на товари, що переважно імпортуються, такі як побутова техніка, одяг та взуття, уповільнили зростання до 5,7% р/р та 5,5% р/р (порівняно з відповідно 36,4% р/р та 35% р/р у 2015 р.). Ціни на окремі товари, наприклад аудіо- та відеотехніку, а також обладнання для обробки інформації навіть знизилися в річному вимірі (відповідно на 1,8% р/р та 0,4% р/р). Також суттєво сповільнилося зростання цін на продукти харчування з високим ступенем обробки – до 5,7% р/р (з 42,3% р/р у 2015 р.), що пов'язано із вторинними ефектами від зниження інфляції сирих продуктів харчування. Водночас

дезінфляційний тренд дещо пригальмувався наприкінці 2016 р. як через подорожчання окремих видів сировини (молоко), так і через помірне погіршення інфляційних очікувань на тлі посилення девальваційного тиску та рішення уряду різко підвищити із січня 2017 р. мінімальну заробітну плату. Зростання цін на сирі продовольчі товари сповільнилося до 1,2% р/р за 2016 р. (із 40,7% р/р у 2015 р.). Стрімке зниження інфляції сирих продуктів харчування, крім зазначених вище факторів, відбулося під впливом низки факторів пропозиції, дія яких була потужнішою і тривалішою, ніж передбачалося. Зокрема, йдеться про високі врожаї: в Україні – зернових, овочів та окремих фруктів (зокрема, яблук), а в інших країнах – цитрусових. Зростання цін і тарифів, що регулюються адміністративно, у 2016 р. становило 34,6% р/р. Хоча підвищення було значно нижчим, аніж у 2015 р. (64,4% р/р), воно зробило основний внесок у зростання споживчих цін у 2016 р. Протягом 2016 року тривало підвищення тарифів на всі види послуг ЖКГ: електроенергії – на 60,0%; холодної води – на 42,0%; каналізацію – на 28,3%; газ природний – на 42,0%; опалення – на 89,3%; гарячу воду – на 82,9%. Не припинялося зростання цін на тютюнові вироби (22,9% р/р) та алкогольні напої (21,6% р/р). Ціни на паливо в 2016 р. зросли на 19,5% р/р (12,3% р/р у 2015 р.). Прискорення зростання цін відображало підвищення цін на нафту на світових ринках та помірну девальвацію гривні. Крім того, у 2016 р. швидше за інші види палива зросли ціни на скраплений газ (24,0% р/р), що пов'язано з його дефіцитом у середині року внаслідок скорочення імпорту з Росії та Білорусі. [7,8].

2017 рік. Прискорення інфляції (порівняно із 12,4% р/р у 2016 році) відбулося насамперед через дію чинників, на які інструменти грошово-кредитної політики мають обмежений вплив. Зокрема на показниках інфляції суттєво позначилося скорочення пропозиції окремих овочів та фруктів через несприятливі погодні умови в першій половині року, нестабільну ситуацію у тваринництві, зростання світових цін та зовнішнього попиту на вітчизняні продукти харчування (передусім м'ясні та молочні) та підвищення світових цін на нафту. Також на зростанні цін відобразилося збільшення виробничих витрат,

зокрема на оплату праці, та стрімке відновлення споживчого попиту. Вищі пенсії та збереження високих темпів зростання заробітних плат на тлі двократного підвищення мінімальної заробітної плати (МЗП) та високого попиту на робочу силу як всередині країни, так і в сусідніх, зумовили відчутне прискорення зростання споживчого попиту наприкінці 2017 року. Відповідно посилюється й фундаментальний інфляційний тиск, що відобразилося в показнику базової інфляції, яка за підсумками 2017 року прискорилося до 9.5% р/р (порівняно з 5.8% р/р у 2016 році). На прискоренні базової інфляції також позначилися збільшення виробничих витрат, зокрема через вплив подорожчання сирих продуктів на вартість продуктів з високим ступенем переробки, а також певне погіршення інфляційних очікувань.

Крім того, високі показники інфляції в останні місяці року та суттєвіше відхилення інфляції від цілі ніж очікував Національний банк в Інфляційному звіті за жовтень 2017 року, були зумовлені погіршенням ситуації на валютному ринку у листопаді-грудні попри в цілому сприятливі зовнішні умови для української економіки. Зокрема економічне зростання в країнах – основних торговельних партнерах (ОТП) України прискорилося, цінова кон'юнктура загалом на товарних ринках поліпшилася завдяки збільшенню цін на сталь, добрива і пшеницю. Однак на пропозиції валюти позначилося сезонне зменшення надходжень від аграрного експорту, а також наявність значної гривневої ліквідності в експортерів від отримання відшкодування ПДВ. У результаті з кінця III кварталу 2017 року спостерігалось перевищення попиту на валюту над її пропозицією та зросла волатильність курсу гривні. Крім того, наприкінці року через зміцнення більшості валют країн – ОТП України до долара США на тлі його послаблення на світових ринках поглибилася девальвація номінального ефективного обмінного курсу гривні.

Зумовило посилення тиску на інфляцію і традиційне суттєве пом'якшення фіскальної політики наприкінці року, зокрема через різке підвищення пенсійних виплат та нерівномірне витрачання бюджетних коштів їх розпорядниками. Протягом усього року зростання видатків залишалося

помірним, проте наприкінці року відбулося їх стрімке нарощення майже за всіма напрямками. При цьому зміщення виконання видатків державного бюджету на кінець року було більш суттєвим навіть порівняно з попередніми роками. Однак за підсумками 2017 року уряд утримав дефіцит державного бюджету в цільових межах завдяки стриманій фіскальній політиці протягом більшої частини року. Високими темпами продовжували зростати доходи бюджету завдяки загальноекономічним факторам та податковим змінам. Також значний внесок мали неподаткові та інші надходження, зокрема перерахування до державного бюджету дивідендів державних компаній, прибуток Національного банку за минулий рік та конфісковані за рішенням суду кошти. Ураховуючи, що значна частина таких надходжень має несистемний характер, а спрямовуються вони на фінансування поточних витрат, це підвищує ризики для фінансової стійкості бюджету.

Також впродовж року збільшилися темпи зростання тарифів на утримання будинків та прибудинкових територій, а також вартості послуг закладів відпочинку, культури та спорту, ресторанів, готелів тощо. На подорожчання послуг закладів харчування також позначилися вторинні ефекти від зростання цін на сирі продукти.

Додатковим чинником був перегляд Державною службою статистики України методології розрахунку інфляційних показників. Її перегляд зумовив дещо нижчі показники інфляції у I кварталі 2017 р. порівняно з траєкторією прогнозу. За оцінками Національного банку, вплив цього чинника зберігся лише в першому півріччі та повністю компенсований уже в другому півріччі дією інших статистичних ефектів, зокрема за рахунок впливу динамічних ваг. Перегляд даних, оприлюднених раніше, Державна служба статистики України здійснювати не буде: база порівняння лишається незмінною. Національний банк України позитивно оцінює перехід Державної служби статистики України на нову методологію розрахунку індексу споживчих цін, оскільки вона спрямована на більш повне та якісне відображення зміни споживчих цін в Україні. Це сприятиме ефективному проведенню політики

інфляційного таргетування. Перегляд методології не вплинув на актуальність прогнозних показників споживчої інфляції Національного банку України – 9,1% на кінець 2017 р. та 6,0% на кінець 2018 р. [7,8].

У 2018 році споживча інфляція помірно сповільнювалася, впритул наблизившись до верхньої межі цільового діапазону, встановленого Основними засадами грошово-кредитної політики на 2018 рік та середньострокову перспективу. Зниження інфляції відбулося завдяки уповільненню зростання цін на продукти харчування. Цьому сприяло розширення пропозиції вітчизняних та імпортованих продовольчих товарів, а також зниження світових цін на продовольство. Однак фундаментальний інфляційний тиск залишався значним, а зростання адміністративно регульованих цін та цін на паливо пришвидшилося. Уповільнення базової інфляції було помірним (до 8.7% р/р), вона також перевищила прогноз. Як і в попередні місяці, зберігався тиск на ціни з боку споживчого попиту та подальшого зростання виробничих витрат, у тому числі на оплату праці та енергоносії. Так доходи українців зростали високими темпами, значно перевищуючи темпи зростання економіки. Зокрема, у серпні середня номінальна заробітна плата в Україні була на 26% вищою ніж рік тому. Додатковими драйверами зростання доходів населення були соціальні виплати (підвищення пенсій військовим пенсіонерам та продовження відображення ефекту осучаснення пенсій наприкінці 2017 року). Стрімке зростання світових цін на нафту та послаблення курсу гривні впродовж останніх місяців спричинило прискорення зростання цін на паливо. Це відобразилося на зростанні вартості інших товарів і послуг. Зокрема під впливом збільшення витрат на енергоносії та оплату праці пришвидшилося зростання адміністративно регульованих цін навіть попри відтермінування підвищення цін на газ для населення. Послаблення обмінного курсу гривні до долара США в липні-серпні позначилось на вартості окремих товарів, насамперед імпортованих. Підвищення турбулентності на валютному ринку в III кварталі 2018 року відбувалося на тлі традиційного напередодні осені збільшення попиту з боку імпортерів енергоресурсів.

Крім того, погіршилися ринкові очікування з огляду на відтермінування отримання фінансування від МВФ та в цілому несприятливу ситуацію на світових фінансових ринках. Так, інтерес інвесторів до активів країн, ринки яких розвиваються, й надалі зменшувався на тлі подальшого посилення монетарної політики Федеральної резервної системи США. Це зумовило девальвацію валют країн, ринки яких розвиваються, до долара США, а в окремих, найбільш вразливих країнах (зокрема Туреччині), спровокувало фінансову нестабільність. Крім того, погіршилися умови торгівлі для України – знижувалися ціни на сталь, соняшникову олію та кукурудзу, стрімко зросли ціни на нафту. Посилення турбулентності на валютному ринку разом зі стрімким зростанням цін на паливо, повідомленнями про підвищення цін на газ і інших тарифів ЖКГ, а також наближення наступного року подвійних виборів в Україні підігрівали інфляційні очікування. Очікування домогосподарств і банків погіршилися, а очікування професійних аналітиків і підприємств залишалися високими, суттєво перевищуючи інфляційні цілі Національного банку. Вплив фіскальної політики на сукупний попит упродовж дев'яти місяців 2018 року оцінюється як досить стриманий. Зведений бюджет виконано з профіцитом завдяки поступовому поліпшенню стану доходів та відчутному сповільненню зростання видатків у III кварталі. Збільшенню надходжень до бюджету сприяли високі темпи зростання доходів населення, збільшення прибутку підприємств, відновлення виробництва підакцизних товарів та нарощення імпорту. Посилення ризиків для зниження інфляції до середньострокової цілі зумовило необхідність здійснення жорсткої монетарної політики в III кварталі 2018 року. Національний банк підвищив облікову ставку до 18.0% річних. Підвищення облікової ставки ефективно трансливалося в зростання вартості гривневих міжбанківських ресурсів та дохідності ОВДП. У реальному вимірі дохідність гривневих облігацій залишалася однією з найвищих серед країн, ринки яких розвиваються. Це дозволило пом'якшити вплив іноземного капіталу з портфельних інвестицій на тлі зниження зацікавленості інвесторів у активах країн, ринки яких розвиваються. Водночас

роздрібні ставки банків ще не повністю відобразили ефекти від підвищення облікової ставки та зростання вартості ресурсів на міжбанківському ринку.

Споживча інфляція продовжить уповільнюватися, але повернення до цільового діапазону триватиме довше Національний банк підвищив оцінку інфляції на 2018 рік до 10.1% (попередній прогноз – 8.9%). Це зумовлено швидшим, ніж передбачалося в липні зростанням світових цін на енергоресурси та пшеницю, а також через вищі темпи зростання заробітних плат в Україні. [8].

РОЗДІЛ 3. Сучасні проблеми інфляції в глобальній економіці та Україні

Розширення споживчого попиту, високі темпи зростання заробітних плат, нещодавнє стрімке зростання цін на нафту відобразатимуться на споживчій інфляції і наступного року. У результаті інфляція залишатиметься вище цільового діапазону довше, ніж очікувалося раніше. На кінець 2019 року інфляція знизиться до 6.3%. Вона увійде в межі цільового діапазону в I кварталі 2020 року та досягне середньострокової цілі 5.0% наприкінці 2020 року. Жорсткі монетарні умови, які сформувалися в тому числі завдяки підвищенням облікової ставки упродовж перших трьох кварталів 2018 року, будуть головним фактором сповільнення інфляції.

Також зниження інфляції забезпечуватиметься іншими чинниками, які стримуватимуть нарощення споживчого попиту: - подальше відображення попередніх підвищень облікової ставки на процентні ставки за депозитами населення в гривні, підсилене скороченням профіциту банківської ліквідності. У свою чергу, підвищення ставок за депозитами стимулюватиме збільшення схильності населення до заощаджень; - уповільнення зростання заробітної плати внаслідок зниження інтенсивності міграційних процесів, у тому числі (на відміну від останніх двох років) через насичення ринку праці в Польщі.

Також зростання цін будуть стримувати виважена фіскальна політика через необхідність погашення значних обсягів державного боргу та поліпшення інфляційних і курсових очікувань. На останніх має сприятливо відобразитися прогрес у співпраці з офіційними кредиторами, зокрема через започаткування нової програми з МВФ, яка діятиме і наступного року. У результаті базова інфляція уповільниться з 7.9% наприкінці цього року до 5.1% у 2019 році та 3.6% у 2020 році. Інфляція сирих продовольчих товарів у поточному році суттєво знизиться – до 4.9% завдяки вичерпанню дії шоків пропозиції попереднього року, зокрема пов'язаних із активним зростанням експорту окремих видів української продукції.

Після прискорення на початку 2018 року економічне зростання дещо уповільниться. Як і раніше, Національний банк прогнозує прискорення зростання економіки на кінець 2018 року до 3.4%. Основним чинником зростання залишиться приватне споживання завдяки продовженню зростання доходів населення на тлі значного підвищення заробітних плат, пенсійних виплат, а також грошових переказів з-за кордону. Також збережеться активна інвестиційна діяльність підприємств. Фіскальна політика у поточному році матиме помірний стимулюючий вплив на економіку, який буде реалізований переважно через збільшення видатків соціального спрямування. Суттєве пом'якшення фіскальної політики очікується з IV кварталу 2018 року внаслідок покращення доступу до зовнішніх ринків для фінансування дефіциту після поновлення співпраці з МВФ. У 2019 році очікується уповільнення зростання реального ВВП України до 2.5% внаслідок охолодження глобальної економіки, погіршення цінової кон'юнктури на світових сировинних ринках, стриманої фіскальної політики з огляду на значні обсяги погашення державного боргу, а також жорсткої монетарної політики, необхідної для повернення інфляції до цілі.

У 2019 – 2020 роках на тлі стриманого зростання світових цін на продовольство інфляція сирих продовольчих товарів продовжить уповільнюватися – до 4.0% та 3.1% відповідно. Підвищення адміністративно регульованих цін у 2018 році очікується у розмірі 18.4%. Прискорення з поточного рівня відобразатиме вплив запланованого підвищення цін на газ для населення, а також здорожчання послуг з опалення та постачання гарячої води.

У 2019 – 2020 роках зростання адміністративних цін уповільниться до 11.7% та 10.8% відповідно. Вищі темпи (порівняно з іншими компонентами ІСЦ) зумовлюються подальшим поступовим підвищенням цін на газ до імпортного паритету та збільшенням ставок акцизних зборів у наступних бюджетних періодах. Значне подорожчання нафти з початку року зумовило перегляд прогнозу зростання цін на паливо у поточному році до 17.5%, з

подальшим уповільненням до 7.4% та 5% у наступних роках, переважно відображаючи зміну світових цін на нафту в гривневому еквіваленті

У 2020 році зростання економіки прискориться до 2.9%. Значною мірою цьому сприятимуть поступове пом'якшення монетарної політики, яке стане можливим в умовах стабілізації інфляції на рівні, близькому до цілі, та покращення інвестиційної привабливості економіки. У 2019 – 2020 роках очікується дефіцит бюджету в розмірі 1.5% ВВП. Державний та гарантований борг у відсотках до ВВП на прогностному періоді знижуватиметься та досягне рівня 60% ВВП у 2020 році. Цьому сприятимуть високі темпи зростання номінального ВВП, помірна волатильність обмінного курсу, а також поступове скорочення частки зовнішнього державного боргу на тлі значних погашень. У 2019 – 2020 роках зовнішні рахунки будуть збалансованими. Дефіцит поточного рахунку буде зберігатися на рівні 2.5 – 3% ВВП і буде компенсований надходженнями фінансування від офіційних кредиторів та приватного капіталу. Ключовим припущенням макроекономічного прогнозу залишається подальша співпраця з МВФ в рамках нової програми Stand-By Arrangement. Отримання кредитних коштів від МВФ та інших офіційних кредиторів дасть змогу зберегти доступ до міжнародних ринків капіталу на прогностному горизонті та рефінансувати частину боргу, пік виплат за яким припадає на 2019 – 2020 роки. Це сприятиме поліпшенню очікувань економічних агентів та зміцненню макрофінансової стабільності, У IV кварталі 2018 році профіцит зведеного платіжного балансу разом з отриманням фінансування від МВФ дасть змогу акумулювати міжнародні резерви до 19.2 млрд. дол. (або 3.2 місяця імпорту майбутнього періоду). Протягом 2019 – 2020 років міжнародні резерви залишаться приблизно на тому ж рівні. Основним ризиком прогнозу є подальше погіршення очікувань та зовнішніх умов. Погіршення девальваційних та інфляційних очікувань є основним ризиком, який може реалізуватися за рахунок традиційного посилення невизначеності у період розгортання нового політичного циклу [8].

Іншим вагомим ризиком базового сценарію є ризик погіршення зовнішніх умов. Активізація "торговельних війн" найбільших економік світу (насамперед – США та Китаю) може спричинити уповільнення світової торгівлі та надлишок пропозиції сировинних товарів з відповідним тиском на ціни в бік зниження. У такому випадку, а також при погіршенні доступу до окремих ринків збуту валютні надходження від експорту скорочуватимуться з відповідним тиском на обмінний курс гривні та, відповідно, інфляцію. Суттєвою залишається також невизначеність щодо масштабу подальшого подорожчання енергоносіїв на світових ринках. Досить швидкий перехід центральними банками провідних країн до більш жорсткої монетарної політики посилює ризики можливого наближення світової економіки до фази спаду та відпливу капіталу з країн, що розвиваються, в тому числі України.

Вагомим залишається ризик посилення процесів трудової міграції. У середньостроковій перспективі з огляду на очікуване уповільнення економічного зростання в Польщі та стриману зацікавленість польських роботодавців у залученні працівників з України передбачається зниження інтенсивності трудової міграції з України до Польщі. Але залишаються ризики посилення трудової міграції в інші європейські країни, зокрема Чехію та Німеччину, на тлі оголошених планів щодо спрощення процедур для працевлаштування іноземних громадян. Відплив робочої сили підвищує диспропорції між попитом та пропозицією на ринку праці з подальшим зростанням заробітних плат та локальним дефіцитом кваліфікованих працівників, що стримує потенціал економічного зростання, а також чинить тиск на рівень цін в економіці.

Поточні і прогнознi монетарні умови є достатньо жорсткими, щоб знизити інфляцію у середньостроковій перспективі. Виходячи з оновленого макроекономічного прогнозу та оцінки ризиків, 25 жовтня 2018 року Правління Національного банку прийняло рішення залишити облікову ставку незмінною на рівні 18% річних. Наразі Національний банк утримується від більш суттєвого ужорсточення монетарної політики для забезпечення балансу між

необхідністю привести інфляцію в межі цільового діапазону та підтримати економічне зростання. У випадку збереження інтенсивності інфляційного тиску або його посилення за рахунок дії таких проінфляційних фундаментальних факторів як споживчий попит, інфляційні очікування, відсутність прогресу у співпраці з міжнародними офіційними кредиторами, жорсткість монетарної політики може бути посилена та облікова ставка підвищена.

У II кварталі 2018 року зовнішні умови для української економіки залишалися сприятливими завдяки впевненому зростанню світової економіки та позитивній у цілому ціновій кон'юнктурі на світових товарних ринках, попри певне уповільнення зростання світової торгівлі. Однак посилення фінансових умов і геополітичної напруги, розгортання торговельних воєн призвели до зниження синхронності у темпах економічного зростання серед розвинутих країн та країн, ринки яких розвиваються. Геополітична нестабільність, підвищення торговельних бар'єрів та невизначеність навколо торговельних суперечок між окремими країнами, насамперед США та Китаєм, негативно позначилися на обсягах міжнародної торгівлі, світових товарних та фінансових ринках. Так, звуження попиту на тлі дії факторів пропозиції на окремих товарних ринках призвело до зниження цін на більшості товарних ринках, за винятком нафти. У результаті світова цінова кон'юнктура для українських експортерів, у III кварталі суттєво погіршилася, а ціни на окремі товарні групи, зокрема соняшникову олію та залізну руду, знизилися нижче рівня минулого року.

Водночас стрімке зростання цін на нафту, передусім зумовлене побоюваннями виникнення дефіциту на ринку через запровадження санкцій США проти Ірану, призвело до прискорення інфляційних процесів у світі. У країнах, ринки яких розвиваються, вони були підсилені впливом девальвації валют цих країн до долара США через зменшення інтересу інвесторів до ризикових активів. Останнє було спричинене подальшим посиленням монетарної політики ФРС внаслідок наростання інфляційного тиску в США та

призвело до зростання дохідності державних цінних паперів та зміцнення долара.

Вагомими були також фактори локального характеру; зокрема, дипломатичне протистояння Туреччини із США на тлі наявних внутрішніх дисбалансів спровокувало фінансову кризу в цій країні та викликало побоювання щодо її поширення на інші країни. У II кварталі світова економіка продовжувала впевнено зростати завдяки розширенню попиту та нарощенню інвестицій. Причому фаза підйому світового циклу наближується до дворічного періоду та, за оцінками МВФ, можливо в окремих провідних економіках досягнула свого піку.

Зростання стало менш синхронізоване – збільшується різниця в темпах зростання між США та Єврозоною, а також розширюється нерівномірність між розвиненими країнами та країнами, ринки яких розвиваються. Серед іншого, це пов'язано з нерівномірним впливом зростання цін на нафту для країн нетто-експортерів та нетто-імпортерів енергетичних ресурсів, відпливом капіталу із країн, ринки яких розвиваються, на тлі підвищення дохідності цінних паперів США та макроекономічної вразливості окремих країн з цієї групи, погіршення песимістичних настроїв інвесторів унаслідок ескалації торговельних воєн та наростання геополітичної невизначеності. Так, з квітня 2018 року тривало зниження індикатора рівня ділової довіри за розрахунками Moody's. І хоча глобальний індекс ділової активності в секторі послуг у II кварталі зростав порівняно зі зниженням у виробничому секторі, надалі він також знижувався, що свідчить про уповільнення зростання внутрішнього попиту. Темпи зростання економіки США в II кварталі залишалися вищі за потенційні та досягли найвищих значень з 2014 року. Споживчі та корпоративні витрати й інвестиції сприяли прискоренню зростання ВВП. Зниження податків та зростання державних витрат зумовили активне збільшення кількості робочих місць та, відповідно, споживання. Крім того, ці фактори позитивно відобразилися на збільшенні операційного прибутку компаній, що входять до складу індексу S&P 500 (на 27% p/p, за оцінкою аналітиків Standard & Poor's).

Однак наявні дані свідчать, що в III кварталі відбулось уповільнення в обробній промисловості через зростання цін на окремі товари внаслідок уведених додаткових імпорتنих мит і послаблення динаміки нових експортних замовлень. Економіка Єврозони продовжувала зростати стійкими темпами, хоча й дещо втратила свій імпульс після стрімкого зростання у 2017 році. Внутрішній попит та розширення інвестицій були вагомими факторами зростання, тоді як чистий експорт мав від'ємний внесок. Зокрема в липні, вперше за останні півтора роки, знизилось промислове виробництво (на 0.1% р/р). Насамперед це пов'язано із суттєвим уповільненням зростання промислового виробництва в Німеччині (до 0.6% р/р), яке було спричинене торговельним протистоянням США та ЄС. Економічне зростання країн ЦСЄ залишалось стійким у II кварталі. Причому темпи зростання країн ЦСЄ, які входять до складу ЄС, були одними з найвищих серед країн ЄС. Основну підтримку економічному зростанню надавав внутрішній попит за рахунок розширення споживання (через зростання доходів домогосподарств на тлі збільшення зайнятості й поліпшення очікувань) та інвестицій (зокрема державних через співфінансування з фондів ЄС). Натомість зростання імпорту перевищувало зростання експорту, сформувавши від'ємний внесок чистого експорту в зростання реального ВВП.

Країни СНД демонстрували різноспрямовану динаміку. Темпи зростання Росії прискорилися завдяки розширенню споживання на тлі проведення Чемпіонату світу з футболу. Економіка Казахстану демонструвала стійкі результати завдяки послабленню інфляційного тиску, високій інвестиційній активності та збереженню позитивної динаміки в основних галузях, насамперед у добувній. Натомість темпи економічного зростання Білорусі, хоча й залишалися на доволі високому рівні, знизилися порівняно з I кварталом 2018 року. Це насамперед зумовлено вичерпанням ефекту низької бази попереднього року для нафтопереробної промисловості (у квітні 2017 року було вирішено "газовий" конфлікт з Росією).

Темпи зростання країн Азії, зокрема Китаю та Індії, залишалися одними з найвищих у світі. Розширення споживання домогосподарств на тлі інвестиційної підтримки було вагомим фактором зростання економіки Китаю. У свою чергу, прискорення зростання промисловості та будівництва завдяки залученню іноземних інвестицій сприяло зростанню реального ВВП Індії до 8.2% р/р. Посилення геополітичної напруги та розгортання торговельних воєн, насамперед між США та Китаєм, призвело до певного звуження попиту та, відповідно, зниження цін на окремих товарних ринках, за винятком нафти. Крім того, через підвищення тарифів посилилася регіоналізація товарних ринків, де саме фактори з боку пропозиції почали відігравати превалюючу роль у динаміці цін. У результаті світова цінова кон'юнктура для українських експортерів, виражена індексом ЕСРІ, у III кварталі суттєво погіршилася, а ціни на окремі товарні групи, зокрема соняшникову олію та залізну руду, знизилися нижче рівня відповідного періоду минулого року.

В умовах посилення торговельного протистояння між США та іншими країнами, зокрема Китаєм, ЄС та Туреччиною, ціни на сталь демонстрували різноспрямовану динаміку залежно від регіону. Відбулося зростання цін на сталь на американському ринку за падіння цін на європейському та близькосхідному ринках. Ціни на сталь на американському ринку зростали, незважаючи на нарощення обсягів виробництва (використання сталевих потужностей у США досягло 79.5%, а обсяги зростання виробництва прискорилися до 5.1% р/р у серпні) через суттєве обмеження імпорту (за попередніми даними в серпні скорочення обсягу імпорту сталі за виданими ліцензіями прискорилося до 12.1% р/р). Зниження цін на європейському та близькосхідному ринках відбулося внаслідок нарощення виробництва на тлі відносно слабкого попиту. Причому вперше за довгий проміжок часу зміна тенденції була викликана не зміною тренду на китайському ринку, а зниженням цін турецьких виробників. Так, турецькі металурги під впливом стрімкої девальвації національної валюти та звуження попиту на внутрішньому ринку зменшували свої експортні ціни. У результаті Туреччина з нетто-імпортера

сталі перетворилася в нетто-експортера. Додатковими факторами були святкові дні в мусульманських країнах, зменшення попиту на іранську сталеву продукцію через санкції, введення ЄС зворотних мит на окремі товари США (що зменшило попит на сталь автопромисловим сектором). Натомість ціни на сталь на китайському ринку коливались у відносно вузькому діапазоні та знизилися лише із середини вересня. Їх високий рівень був зумовлений стійким попитом з боку будівельної галузі завдяки державній програмі розвитку інфраструктурних проектів та зростанню інвестицій у нерухомість. Крім того, вагомим чинником були посилення екологічних вимог щодо використання доменних печей та обмеження виробництва в низці провінцій у період з 1 липня до 31 серпня з метою зменшення рівня забруднення навколишнього середовища. З цих самих причин зберігався значний попит з боку китайських виробників на залізну руду високої якості, що утримувало ціни на неї попри тиск з боку надлишкової пропозиції. У результаті ціни на залізну руду в III кварталі в річному вимірі помірно знизилися, а наприкінці вересня відновили зростання.

На світовому ринку зерна в III кварталі ціни на пшеницю стрімко зросли, тоді як на кукурудзу – знизилися. Ціни на пшеницю в середині кварталу досягли максимального рівня з початку 2015 року через погіршення очікувань щодо врожаю. Стрімке зростання цін на нафту призвело до збільшення загального рівня інфляції як у розвинених країнах, так і в країнах, ринки яких розвиваються. Додатковим фактором для останніх було послаблення їх національних валют до долара США. У результаті в окремих країнах, зокрема Румунії та Туреччині, інфляція перевищила цільовий діапазон. Як наслідок, зовнішній інфляційний тиск з боку країн – ОТП України, виражений індексом $UAWCPI3$, прискорив зростання (до 3.1% р/р у III кварталі).

Посилення геополітичної напруги та наростання торговельних воєн були вагомими факторами впливу на світові фінансові ринки. Причому до конфліктних ситуацій долучилося протистояння між США та Туреччиною, що призвело до валютної кризи в останній та поширило нестабільність на світових

фінансових ринках, насамперед для країн, ринки яких розвиваються. Збільшення інфляційного тиску (інфляція в США за результатами серпня становила 2.7% р/р) та очікуване підвищення процентної ставки ФРС спровокували стрімке зростання дохідності довгострокових державних цінних паперів США, що негативно відобразилося на привабливості для інвесторів ризикових фінансових активів. Водночас більш очевидні негативні наслідки від запровадження митних тарифів для європейського регіону, підвищена вразливість цих країн до фінансової нестабільності в Туреччині через тісний зв'язок з банківською системою та політична нестабільність, насамперед через Brexit, у регіоні погіршили динаміку європейських індексів. Зокрема, швидке погіршення дипломатичних відносин між США і Туреччиною на тлі макроекономічних дисбалансів призвело до суттєвого знецінення турецької ліри та збільшення кредитного ризику, а процентні ставки за десятирічними облігаціями уряду Туреччини перевищили в серпні 20%. Туреччина донедавна була одним з найбільш популярних об'єктів для зовнішніх інвестицій серед цієї групи країн з огляду на значну різницю у процентних ставках, що сформувало залежність її від зовнішнього фінансування та суттєве боргове навантаження. Однак найбільшим занепокоєнням інвесторів було можливе поширення нестабільності у світовому масштабі, на зразок грецької кризи (яка розпочалася внаслідок паніки з приводу значних обсягів облігацій Греції в європейських банках). У відповідь на негативні тенденції на фінансовому ринку, девальвацію національної валюти (на 31.6% за III квартал) та зростання інфляції (до 24.5% у вересні) Центральний банк Туреччини скоротив мінімальні резервні коефіцієнти за всіма термінами погашення та на вересневому засіданні підвищив процентну ставку до 24%.

Загалом в умовах глобального зміцнення долара США валюти країн, ринки яких розвиваються, переважно знецінювалися. Зокрема, китайський юань, за винятком окремих періодів, зафіксував рекордні 15 тижнів падіння станом на кінець кварталу. Реакцією Народного банку Китаю було запровадження обов'язкового 20% резервування за ф'ючерсними контрактами в

іноземній валюті, а також зміна формули розрахунку офіційного курсу юаня з доданням антициклічного фактору, що дає змогу встановлювати значення курсу "на випередження". Політичні ризики зумовили різке знецінення російського рубля, під впливом якого знецінилися казахстанський тенге та білоруський рубль. Загалом збільшення девальваційного тиску на валюти країн, ринки яких розвиваються, призвело до розвороту монетарних політик цих країн з пом'якшувальної позиції для стимулювання економічної активності до посилення з метою стримування інфляційного тиску. Зокрема, Банк Росії, який з початку року двічі зменшував базову процентну ставку загалом на 50 б. п., у вересні був змушений підвищити базову ставку до 7.5%.[8].

Висновки

1. У наш час інфляція - одна з самих хворобливих і небезпечних процесів, що негативно впливають на фінанси, грошову і економічну систему загалом. Інфляція означає не тільки зниження купівельної здатності грошей, вона підриває можливості господарського регулювання, зводить на немає зусилля по проведенню структурних перетворень, відновленню порушених пропорцій.

2. Вимірюється інфляція за допомогою індексу цін, що відображає відношення між сукупною ціною певного набору товарів і послуг, що називається ринковим кошиком, для даного періоду і сукупною ціною ідентичної або подібної групи товарів і послуг у базовому періоді. Залежно від темпів знецінення грошей виділяються такі типи інфляції, як повзуча, відкрита, галопуюча і гіперінфляція.

3. По своєму характеру, інтенсивності, виявам інфляція буває вельми різна, хоч і означається одним терміном. Інфляційні процеси не можуть розглядатися як прямий результат тільки певної політики, політики розширення грошової емісії або дефіцитного регулювання виробництва, бо зростання цін виявляється неминучим результатом глибинних процесів в економіці, об'єктивним слідством наростання диспропорцій між попитом і пропозицією, виробництвом предметів споживання і засобів виробництва, накопиченням і споживанням і т.д. В результаті процес інфляції - в різних його виявах - носить не випадковий характер, а вельми стійкий.

4. В основі механізму формування інфляції передусім лежать зв'язок попиту і витрат, спад виробництва і зростання цін, спіраль "зарплата - ціна". Інфляція також значно поглиблюється деформацією психології споживачів і виробників, що виявляється у нарощуванні поточного попиту за рахунок заощадження.

5. До негативних наслідків інфляційних процесів відносяться зниження реальних прибутків населення, знецінення заощаджень населення, втрата у виробників зацікавленості у створенні якісних товарів, обмеження продажу

сільськогосподарських продуктів в місті сільськими виробниками внаслідок падіння зацікавленості, в очікуванні підвищення цін на продукти харчування, погіршення умов життя переважно у представників соціальних груп з твердими прибутками (пенсіонерів, що працюють, студентів, прибутки яких формуються за рахунок держбюджету).

6. У країнах з розвинутою ринковою економікою інфляція може розглядатися як невід'ємний елемент господарського механізму. Однак вона не представляє серйозної загрози, оскільки там відпрацьовані і досить широко використовуються методи обмеження і регулювання інфляційних процесів. У останні роки в США, Японії, країнах Західної Європи переважає тенденція сповільнення темпів інфляції.

7. Оскільки інфляція зароджується на грошовому ринку, то вона насамперед є результатом помилкової монетарної політики владних структур, зокрема фінансування дефіциту державного бюджету грошовою емісією.

8. Важливим чинником інфляційного процесу є милітаризація економіки, яка не тільки посилює інфляційний тиск на бюджет, але й поглинає матеріальні та інтелектуальні ресурси, гальмує розвиток цивільного виробництва і збільшує попит на споживчому ринку, не сприяючи нарощуванню пропозиції.

9. Значно поглиблюють інфляційну нерівновагу монополізація ринків і малообґрунтовані найрізноманітніші привілеї владних структур багатьом підприємствам та організаціям, зокрема звільнення їх від податків і мита, надання позик на пільгових умовах, дозвіл відвантажувати продукцію без попередньої оплати, сплачування податків у кредит, проведення розрахунків без участі банків України тощо.

10. Інфляція, особливо коли вона досягла рівня галопуючої або гіперінфляції, негативно відбивається на всіх сторонах суспільного життя. Вона передусім виявляється в знеціненні заощаджень, відставанні зростання доходів від цін, зменшенні купівельної спроможності населення, зниженні мотивації до трудової та підприємницької діяльності, гальмуванні технічного прогресу, підриває управлінський механізм усього народного господарства.

11. На відміну від Заходу в Україні та інших країнах, інфляційний процес розгортається, як правило, в зростаючих темпах. Це вельми незвичайний, специфічний тип інфляції, що погано піддається забороні і регулюванню. Інфляцію підтримують інфляційні очікування, порушення народногосподарської збалансованості (дефіцит держбюджету, негативне сальдо зовнішньоторговельного балансу, зростаюча зовнішня заборгованість, зайва грошова маса в обігу).

12. Керування інфляцією представляє найважливішу проблему грошово-кредитної і загалом економічної політики. Необхідно враховувати при цьому багатоскладовий, багатофакторний характер інфляції. В її основі лежать не тільки монетарні, але і інші чинники. При всій значущості скорочення державних витрат, поступового стиснення грошової емісії потрібне проведення широкого комплексу антиінфляційних заходів. Серед них - стабілізація і стимулювання виробництва, вдосконалення податкової системи, створення ринкової інфраструктури, підвищення відповідальності підприємств за результати господарської діяльності, зміна обмінного курсу грошової одиниці, проведення певних заходів з регулювання цін і прибутків.

13. Нормалізація грошового обігу і протидія інфляції вимагають вивірених, гнучких рішень, що настирливо і цілеспрямовано повинні вводитись в життя.

14. Особливе місце в антиінфляційній політиці займають гасіння інфляційних очікувань, ефективна монетарна політика, скорочення бюджетного дефіциту, раціоналізація зовнішньоекономічної політики, підвищення ступеня товарності народного господарства, розумно організована приватизація державної власності, підвищення норми заощаджень і зменшення рівня їх ліквідності.

15. Успіх антиінфляційних заходів в Україні передусім залежить від національної злагоди. Важливо, щоб Верховна Рада не приймала рішень, пов'язаних з додатковими асигнуваннями, Кабінет Міністрів припинив затвердження нових дорогих проектів, профспілки утримувалися від домагань

підвищення заробітної плати, підприємці зобов'язалися не підвищувати ціни, а Національний банк дотримувався емісійного ліміту.

Отже, на сучасному етапі розвитку економічних відносин в Україні питання зниження рівня інфляції постає досить гостро. Саме ефективне вирішення даного питання дасть змогу Україні зробити впевнений крок уперед у плані економічного зростання, підвищення життєвого рівня населення та виходу на новий, вищий щабель у світових масштабах. На зниження рівня інфляції в Україні можуть вплинути такі чинники:

- проведення поміркованої фіскальної та монетарної політики, яка буде спрямована на нарощення та підтримання достатнього рівня міжнародних резервів;
- зменшення інтенсивності військового конфлікту на сході;
- посилення ролі ключової процентної ставки грошово-кредитної політики (синхронізованою з обліковою ставкою);
- помірна волатильність обмінного курсу гривні;
- розроблення послідовної, прозорої грошово-кредитної політики, спрямованої на забезпечення стабільності цін.

Підбиваючи підсумки можемо сказати, що інфляція є небезпечним процесом і впливає на фінанси, і економіку держави. Інфляція виникла дуже давно і характеризується це поняття різким зростанням цін і знеціненням грошей. Розрізняють інфляцію попиту і витрат. Інфляція буває галопуюча, помірна і гіперінфляція. Показниками інфляції є темп інфляції, норма, темп зростання і приросту інфляції.

В Україні економічне зростання склало 0,8 відсотків у першому півріччі 2016, порівняно із падінням на 16 відсотків протягом аналогічного періоду минулого року. Отже, відновлення економіки в цілому відбувається досить повільно і не у всіх секторах. Показники бідності зросли у 2015 році через падіння реальної заробітної плати, хоча інфляція і сповільнилась протягом першої половини 2016. В результаті глибокої економічної рецесії доходи населення значно скоротилися. Девальвація національної валюти у 2014-2015

рр. негативно позначилась на інфляції, яка сягнула 43.3 відсотків на кінець 2015р.

Аналізуючи інфляційні процеси в Україні ми бачимо, що зв'язку з політичною нестабільністю, наявністю бюджетного дефіциту, низькою продуктивністю праці, питання інфляції в нашій державі стоїть дуже гостро.

Процес боротьби з цим явищем – тривалий і складний, вимагає великих матеріальних витрат. Якщо не протидіяти цьому, її темпи дедалі швидшатимуть.

Основним способом боротьби з інфляцією має бути боротьба з її основними причинами, тому що придушення інфляції за допомогою повного контролю над цінами і доходами без усунення її причин негативно позначається на розвитку ринкових відносин.

Тому реальним підґрунтям для економічного зростання та оптимізації економіки є створення конкурентоспроможної економіки, пошук підприємцями правильної сфери реалізації для підвищення попиту економіки на гроші. Важливим також є правильне проведення грошово – кредитної політики.

Список використаної літератури.

1. Базилевич В.Д. Економічна теорія: підручник [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://westudents.com.ua/knigi/381-ekonomchna-teorya-poltekonomya-bazilevich-vd.html>.
2. Банківська енциклопедія. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=112997>.
3. Большой энциклопедический словарь. 2-е изд. Перераб и доп. – М. Большая Российская энциклопедия: СПб: Норинт. 2004 – С.454.
4. Вікіпедія – вільна енциклопедія. Девальвація. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://ru.wikipedia.org/wiki>.
5. Гальчинський А. Політична новоекономіка: начала оновленої парадигми економічних знань : наукове видання - К. : Либідь, 2013. - 472 с.
6. Девальвація. Вікіпедія – вільна енциклопедія. [Електронний ресурс] – Режим доступу : www.wikipedia.org/wiki/.
7. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
8. Індекс інфляції України / Фінансовий портал Мінфіну [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://index.minfin.com.ua/index/infl/>.
9. Індекс інфляційності прем'єр-міністрів України / Фінансовий портал Мінфіну [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://index.minfin.com.ua/index/infl/premier.php>.
10. Історія економіки та економічної думки : підр. / В.В.Козюк, Л.А. Родіонова, О.В. Длугопольский та ін.; – Тернопіль: ТНЕУ, 2015. – 791 с.
11. Коментарі НБУ щодо інфляції та ВВП України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=43401297>.
12. Круш П.В., Тульчинська С.О. Макроекономіка: Навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 400 с.
13. Крупка І. Інфляція та її вплив на розвиток фінансового ринку / І. Крупка // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія «Економіка». – 2010. – № 119. – С. 58-63.

14. Макроекономічний огляд НБУ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
15. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>.
16. Николишин Ю.І. Аналіз інфляційних процесів у незалежній Україні / Ю.І. Николишин, О.В. Кашперська // Інноваційна економіка. – 2013. – № 8. – С. 284-289.
17. Остап'юк Н.А. Види інфляції, їх вимірювання і вплив на бухгалтерський облік та економіку в цілому [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/portal/Soc_gum/Vzhdtu_econ/2009_4/23.pdf.
18. Періодичні видання Національного банку України. Оцінка інфляції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=15727773&cat_id=36450.
19. Петрик О. Прогнозування інфляції / О.Петрик, Ю. Половнєв // Вісник НБУ. – 2010. – №12. – С. 7-10.
20. Петрик О.І., Половнєв Ю.О. Національний банк України Аналіз чинників інфляції та її прогнозування в Україні [Електронний ресурс]./ О.І.Петрик, Ю.Половнєв. - Режим доступу: http://eip.org.ua/docs/EP_03_1_86_uk.pdf.
21. Рішення Національного банку України «Про Основні засади грошово-кредитної політики на 2017 рік та середньострокову перспективу» від 21.12.2016 №1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>.
22. Сусіденко Ю.В. Вплив інфляційних процесів на економіку України / Ю.В. Сусіденко // Економічний аналіз ; редкол. : В.А. Дерій [та ін.]. – 2014. – Т. 18. – № 1. – С. 88–92.
21. Тівєриадська Л.В., Якименко А.М. Інфляційні процеси та їх соціально-економічні наслідки в Україні / Л.В. Тівєриадська, А.М. Якименко // Економічний простір. – 2015. – № 93. – С. 175–188.

Антиплагиат онлайн

[Проверить файл](#)
[Проверить URL](#)
[Проверить текст](#)
[Выбрать файл...](#)

Типы: doc, docx

Актуальність теми. Інфляція – добре відомий і водночас донині недостатньо пояснений феномен соціально-економічного життя будь-якої країни. Цей факт пов'язаний зі складністю і багатогранністю проблеми інфляційних процесів, а також із тим, що суть інфляції еволюціонує в часі і змінюється в просторі, залежно від конкретних економічних і політичних умов, у яких опиняється країна.

Сутність інфляції визначається через перевищення номінальних значень над реальним змістом економічних показників. Першопричиною існування інфляції є соціальний конфлікт з приводу перерозподілу суспільного багатства. Разом з тим демонструється різноманіття факторів, що безпосередньо визначають характер протікання інфляційного процесу, що зумовлює необхідність вивчення змісту інфляції на рівні кожної окремої країни. Нині одним з найголовніших завдань, що постали перед урядом України, стала стабілізація економічних процесів як запорука стабільного розвитку національної економіки. У сучасних ринкових умовах одним із головних інструментів впливу держави на розвиток економічних процесів в країні є грошово-кредитна політика. Вітчизняні та міжнародні дослідники вважають інфляцію нині найголовнішою загрозою для України, навіть більшою порівняно зі скороченням темпів економічного розвитку. Саме тому на сучасному етапі розвитку економіки в Україні надзвичайно актуальним є питання форм прояву та закономірностей розвитку інфляції в Україні

Інфляція є важким соціально-економічним явищем, яке виявляється насамперед у загальному і нерівномірному зростанні цін на товари і послуги, що веде до перерозподілу національного доходу на користь певних соціальних груп. До соціальних наслідків інфляції можна віднести перерозподіл національного доходу, наслідком якого є відставання темпів зростання номінальної та реальної заробітної плати від різко зростаючих цін на товари і послуги. В умовах

[Развернуть...](#)
[Подсветка](#)
[Очистить](#)

Количество символов: 3971

[Проверить](#)
[Расширенная проверка](#)
[Заказать рерайт за = 279 руб.](#)

 Ссылка на результат: <https://be1.ru/antiplagiat-online/?text=28c9bdd633173c1df4bd592910d92d67>

 Уникальность текста: **90%**

 Точность текста: **3.9%**

 Грамматических ошибок: **0**

 Водность текста: **15%**

Авторство принадлежит

Совпадений

[подсветить все](#)
<http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/21575/1/%D0%BA.%D1%80.%20%D0%90%D0%BA%D0%BE%D0%BF%D0...>

10%

[подсветить](#)

 Проверено шинглов: **10 / 48** Уникальных: **9** Неуникальных: **1**